

# Signal fra debatmøde: Absurd at give USA, der truer os, fri råderet over dansk territorium

Danska tidningen Arbejderen, 17 januari 2025

**Over 100 deltog den 13. januar i et debatmøde på Amager om USA-baser. Flere af oplægsholderne pegede på det absurde i at give USA fri adgang til at råde over dansk territorium efter Trumps trusler om at bruge militær magt for at få sin vilje med Grønland.**

Det er mandag den 13. januar. Klokken nærmer sig 17, og folk strømmer ind på Kofoeds Skole på Amager. Skolens Café Himmelblå danner denne aften ramme om et debatmøde om de kommende USA-baser i Danmark. Initiativtager til arrangementet er Fredsinitiativet på Amager, der er en del af Fredsinitiativet på landsplan.

Den offentlige debat om den aftale, der sikrer USA ret til at etablere tre militærbaser i Danmark, har været stort set fraværende. Men fremmødet til mødet på Amager viser, at mange ønsker debat om aftalen. Over 100 møder frem på Kofoeds Skole. Der er deltagere fra alle dele af København, Roskilde, Helsingør, Hundested og andre steder.

## Høring lige nu

Emnet er brandaktuelt. Lige nu er der høring om det lovforslag, der skal implementere baseaftalen i dansk lovgivning. Høringen varer frem til den 20. januar.

Tove Jensen fra Fredsinitiativet byder velkommen og konstaterer, at befolkningen på intet tidspunkt er blevet involveret i en debat om baseaftalen eller er blevet spurgt om sin holdning. Hun giver ordet til den første oplægsholder, som er Drude Dahlerup, der er professor i statskundskab og repræsentant for Nej til Oprustning – Ja til Bæredygtig Sikkerhedspolitik.

– I december 2023 går det op for den undrende danske befolkning, at udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen er i USA for at underskrive en aftale om udstationering af amerikanske tropper og amerikansk krigsmateriel i Danmark. Der foreligger ikke en aftale, vi kan få at se. Kort efter holder Mette Frederiksen og Troels Lund Poulsen pressemøde om aftalen. Her er der stadig ikke et færdigt papir, starter Drude Dahlerup.

Aftalen omfatter tre USA-baser i Danmark. De skal ligge i Skydstrup, Karup, Aalborg.

– Da Danmarks Radio endelig vågner op, tager de til Skydstrup og interviewer brugsuddeleren og nogle kunder om, hvad de siger til at få amerikanske soldater som kunder i butikken. Det var det. Det her handler om en fundamental ændring af Danmarks politik. Hidtil har vi sagt, at vi ikke vil have udenlandske militærbaser på dansk grund. Vi blev spurgt af USA i 1950'erne, men sagde nej. Der har ikke været fremmede tropper på dansk grund siden Anden Verdenskrig. Med al respekt for brugsuddeleren i Skydstrup er det altså mere end en sag for en brugsuddeler, konstaterer Drude Dahlerup.

– Trump har måske gjort os, der er imod baseaftalen, en tjeneste med sine trusler mod Grønland og Danmark. Mette Frederiksen fortalte i sin nytårstale om den onde akse, der består af Iran, Rusland og Nordkorea. Modsat er vi og vores allierede de gode. Men med

Trump's udtalelser er det oplagt, at det med den onde akse ikke går. Der er også andre, som måske ikke vil os det allerbedste, tilføjer hun.

Drude Dahlerup påpeger, hvordan regeringen forsøger at påvirke vores tankegang. Vi får at vide, at oprustning er den eneste løsning, der er ingen tale om fredsinitiativer.

USA opretter også baser i Sverige, Norge og Finland. Med de tre danske baser vil der i alt være 47 amerikanske baser i de nordiske lande.

– Det er USA, der bestemmer på baseområderne. Regeringen siger, at der ikke må være atomvåben, men de har samtidig accepteret, at de ikke må inspicere de amerikanske våbenlagre på baserne. Der står intet i aftalen om, at formålet er at forsvare Danmark. USA har omkring 800 militærbaser rundt omkring i verden. For dem handler det om at sikre et verdensomspændende imperium, siger Drude Dahlerup.

– Der er tale om suverænitetssafgivelse. Vi giver USA nogle områder i Danmark og lader dem bestemme alt der, inklusiv for eksempel bygningsreglementet. Aftalen er uopsigelig i ti år, derefter hedder det sig, at aftalen uanset varighed anses for at være midlertidig, tilføjer hun og slutter med en opfordring til at få sikret debat om baseaftalen, selv om det er svært.

### **Trump's trusler burde aflyse aftale**

Næste oplægsholder er Ole Wæver, professor og centerleder, Institut for Statskundskab på Københavns Universitet.

Han starter med at konstatere, at der egentlig slet ikke burde være behov for en debat om baseaftalen.

– Med Trump's trusler om at bruge militær og økonomisk magt mod Danmark burde det være indlysende, at det ikke er en særlig smart idé at invitere et land, der truer os, indenfor og spørge, om de ikke vil have nogle baser. På en måde burde der ikke være noget at snakke om. Men aftalen er jo indgået, så vi er tvunget til at forholde os til den, siger Ole Wæver.

– Det er vanvittig paradoksal, selv ikke under Den Kolde Krig gav Danmark kontrollen med vores territorie væk på den måde, som vi gør nu. Dengang var situationen langt mere anspændt, der var en langt værre konfrontation, langt mere intens, langt mere sprængfarlig. Men selv i den situation valgte Danmark at sige nej til fremmede baser på dansk jord. Nu, hvor der er meget mindre kold krig, går vi med til baser. Det er meget mærkeligt, konstaterer han.

Ole Wæver påpeger, at de fleste lande ønsker at opretholde kontrollen over deres territorie og fastholde sin selvstændighed. Han beskriver to typiske grunde til at afvige fra den holdning:

– For det første kan man føle sig så udsat, at man ikke kan klare sig selv og risikerer at blive invaderet. Det er det primære argument. Men det gælder ikke for Danmark. Vi er ikke udsat for en direkte militær trussel. Det var vi i langt højere grad under Den Kolde Krig, hvor vi var en frontlinjestat, forklarer professoren.

– Det andet argument for at sige ja til, at en fremmed magt har tropper i ens land, er, at det er i den samlede alliances akutte behov. Altså, at selv om Danmark ikke er udsat, er situationen,

hvor NATO må forsvare sig mod Rusland, så kritisk, at det er nødvendigt at give køb. Det er her, jeg har en uenighed med Mette Frederiksen. Hun fremmaner et billede af en akse af onde magter med Rusland, Iran og Nordkorea samt til dels også Kina. Det, mener jeg, er en forkert verdensanalyse. Statsministeren giver et billede af, at der er en umiddelbar risiko for, at Rusland vil angribe Danmark eller NATO. Det er en forkert analyse af magtforhold og muligheder, tilføjer han.

Med Trumps trusler om at bruge militær og økonomisk magt mod Danmark burde det være indlysende, at det ikke er en særlig smart idé at invitere et land, der truer os, indenfor og spørge, om de ikke vil have nogle baser.

Ole Wæver henviser til en nylig redegørelse fra Forsvarets Efterretningstjeneste, hvor der godt nok bliver beskrevet et meget dårligt forhold til Rusland og udtrykt risiko for hybridkrige, angreb på kabler og så videre. Men hvor der ikke er en situation, hvor Rusland vil angribe NATO militært.

– Et land giver kun andre en blankocheck til at reagere militært på sit territorie, hvis der er en god grund til det. Der er ikke de gode grunde her. Hvorfor gør vi det så? Det er formodentlig et led i den generelle moralisering, der er sket af udenrigspolitikken de sidste 25-30 år. Politikerne tager moralske kampe om godt og ondt. De ved, hvem der er de gode, og hvem der er de onde. Mette Frederiksen skriver sig meget stærkt ind i den tradition. Her kommer det hele til at handle om at være på det rigtige hold. Heraf følger i forhold til for eksempel Ukrainekrigen, at det rigtige for Danmark er at gøre alt, hvad vi kan for at støtte amerikanerne, siger han og tilføjer, at baseaftalen kan skabe en militært set mere ustabil situation.

– Jo tættere vi rykker på Rusland, jo mere sårbare føler de sig, jo mere skal de være klar til. Rusland laver nye systemer, der kan sætte vores ud af kraft. Vi får en meget lav krisestabilitet. Når der kommer en krise, kan situationen løbe løbsk. I den sammenhæng er der våbensystemer, som det er klogt at have, og våben, som man ikke skal ønske at have. For eksempel skal vi ikke ønske os langtrækkende krydsermissiler, der giver handlemulighed ind i Rusland. Det vil være destabiliserende rent militært. Men hvis amerikanerne har baser, er der ikke os, der beslutter det. Vi mister kontrollen over krisestabilisering.

Til slut peger Ole Wæver på, at USA under Trump ser ud til at gå en anden politisk vej end Europa, og at det her er problematisk, at USA kan agere selvstændigt fra dansk territorium.

### **Græsk kor på banen**

Efter de første to oplæg fra paneldeltagerne er det tid til at få det såkaldte græske kor på banen. Begrebet græsk kor stammer tilbage fra de gamle græske dramaer, hvor der stod et kor ved siden af scenen, som kunne udlægge teksten, så tilskuerne kunne forstå indholdet.

På aftenens møde udgør Lotte Rørtoft-Madsen, formand for Kommunistisk Parti, samt Absalon Billehøj fra Enhedslisten det græske kor.

– Jeg vil nu ikke udlægge teksten for jer, men vil sige lidt om mine tanker i forhold til det, der er sagt, forklarer Lotte Rørtoft-Madsen til en indledning.

Hun vurderer, at USA er desperate i en situation, hvor verdensordenen er under forandring, og de ikke længere kan diktere, hvad der skal ske.

– Det er vigtigt med en analyse af magtforholdene i verden. Det er farligt at basere udenrigspolitik og sikkerhedspolitik på værdier, som ikke defineres, siger Lotte Rørtoft-Madsen og opfordrer alle til at læse aftalen om USA-baser i Danmark.

– Aftalen opridses et ghettolignende parallelsamfund i Danmark. Amerikanerne kan på baserne lave deres egne frimærker, drive bankvirksomhed, de skal ikke betale indkomstskat i Danmark, er moms fritaget og alt muligt andet. I artikel 14 styk 3 står der, at der kan tillades brug af amerikansk militærpoliti til at opretholde disciplin og orden blandt de amerikanske styrker i områder tæt ved baserne og områder, hvor der er amerikanske styrker til stede. Det vil altså også sige områder uden for baserne, tilføjer hun.

Absalon Billehøj påpeger det problematiske i, at Danmark baserer sin udenrigspolitik mere og mere på samme ideologiske retning som USA, samtidig med at USA og Europa har forskellige realpolitiske og strategiske interesser.

Han kommer også ind på et forhold omkring baserne, som er ret overset i debatten.

– Baserne vil være undtaget fra dansk arbejdsmarkedslovgivning. Det betyder, at de ikke er omfattet af regler om arbejdsmiljø, faglig organisering og så videre. Det gælder også danske ansatte på baserne. Hvilke konsekvenser får det? Må 3F lave en blokade mod en amerikansk base? Det er uklart.

### **Svenske erfaringer**

Med i panelet er også Karin Utas Carlsson, der er svensk fredsforsker og fredsaktivist. I Sverige har rigsdagen den 18. juni sidste år sagt god for, at USA kan oprette 17 baser i Sverige.

Beslutningen er taget hen over hovedet på den svenske befolkning, forklarer Karin Utas Carlsson. Modstanderne af baseaftalen har ligesom i Danmark forgæves forsøgt at få medierne til at interessere sig for det problematiske i aftalen og få skabt en offentlig debat.

– Vi har skrevet en masse til medierne, hvoraf det meste bare er blevet returneret. Medierne havde allerede besluttet, at jo hurtigere vi kom ind i NATO, jo bedre. I marts sidste år blev Sverige så medlem af NATO. Da oplevede folk, at løbet var kørt. De så ikke forskellen mellem NATO-medlemskab og baseaftalen med USA. De så ikke, at vi afgav vores suverænitet til USA. Nu kan USA bestemme uden at spørge andre medlemmer i NATO.

De svenske basemodstandere har lavet mange protester og har et tæt samarbejde med Fredsinitiativet i Danmark.

Med baserne har Sverige ingen kontrol med, hvilke våben der placeres på svensk territorium tæt op til Ruslands grænse. Der kan for eksempel være atomvåben.

– Der er brug for bufferzoner og mere afstand mellem stormagterne. Med baserne afgiver vi suverænitet og øger krigsrisikoen enormt. I stedet burde vi mindske krigsrisikoen, ved at alle kan føle sig sikre, siger Karin Utas Carlsson.

Efter nogle spørgsmål og kommentarer fra salen er det nu tid til en pause med mulighed for lidt mad og drikke efter flere timers intenst møde.

### **Selektive vestlige værdier**

Efter pausen får Uffe Kaels Auring, chefredaktør for Magasinet Eftertryk, ordet. Han sætter fokus på den kamp for de såkaldt vestlige værdier, som aftalerne om USA-baser indgår i.

Uffe Kaels Auring starter med at slå fast, at vestlig værdipolitik er meget forskellig i forhold til, om der ses på venner eller fjender af USA.

– Rex Tillerson, der var udenrigsminister under Trump, har lavet et notat, der direkte siger, at USA nedtoner menneskeretlige spørgsmål, når det gælder vennerne som for eksempel Saudi-Arabien og Egypten, og skruer kraftigt op, når det gælder fjenderne som for eksempel Rusland og Iran. Tillerson siger, at USA på den måde kan påtvinge fjenderne omkostninger, udøve modpres og genvinde det strategiske initiativ, forklarer redaktøren.

Han understreger, at det ikke kun er noget, som er sket under Trump. Også for eksempel Hillary Clinton arbejdede med demokrati på forskellige måde alt efter, hvilket land der var tale om, da hun var udenrigsminister.

– En amerikansk forsker, der er neoreaganist (tilhænger af tidligere stærkt højreorienterede præsident Reagan – red.), har påvist, at USA skruer op for demokratidagsordenen, når det tjener deres strategiske interesser, og nedtoner demokratidagsordenen, når det ikke tjener deres interesser. Det er grundigt dokumenteret. I grove træk har værdierne den funktion, at de

Uffe Kaels Auring komme ind på, at mange mener, at Danmark og andre vestlige lande gør det værdimæssigt rigtige i forhold til Ukraine.

– Vi har et princip om, at ethvert land har ret til at vælge sine alliancepartnere. Samtidig har vi et andet princip om udelelig sikkerhed. Allerede et par måneder efter den russiske invasion af Ukraine advarede USA Salomonøerne om, at det vil få konsekvenser, hvis østatens sikkerhedsaftale med Kina fører til en kinesisk militær tilstedeværelse i landet. Det vil sige samme situation som Ukraine, konstaterer han.

– Tanken om, at vi hjælper Ukraine, fylder hos mange fredsfolk og den yderste parlamentariske venstrefløj herhjemme. Man bilder sig ikke ind, at motiverne er rene, eller at forspillet var kønt, men siger, at som situationen er nu, er våbenstøtte nødvendig for Ukraines forsvarskamp. Man siger dermed ja til den største oprustningskatalysator siden Den Kolde Krigs afslutning. Vi bruger ukrainsk blod i store mængder med henblik på at svække Rusland maksimalt og modarbejde diplomatiske løsninger, tilføjer han.

Uffe Kaels Auring understreger, at vi til gengæld ikke hjælper de 92 procent af ukrainerne, som ifølge sociologisk institut i Kyjiv ikke ønsker at komme til fronten.

– Vi hjælper det styre i Kyjiv, der indfanger disse mænd, putter dem i varevogne og sender dem ud i den kamp, der ifølge en tidligere hærleder levner næsten ingen chance for at overleve. Lige nu presser vi ligefrem Ukraine til at gå mere aggressivt til værks i indfangning af mænd og til at sænke alderen for militærtjeneste, så de 18-25-årige også kommer i spil. Jeg kan ikke se, at vi har ukrainske værdier, vi har anti-Rusland-værdier, siger han.

## **Skal vi åbne dørene for dem, der truer os?**

Sidste oplægsholder er Trine Pertou Mach, der er Enhedslistens udenrigspolitiske ordfører i Folketinget. Enhedslisten har lige fra start været imod, at USA skulle have baser i Danmark.

– Med Donald Trumps seneste meldinger om, at han hverken udelukker politisk eller militær magt i forhold til at få sin vilje i forhold til Grønland, så står vi en ganske ny situation, siden baseaftalen blev underskrevet. Det land, regeringen kalder Danmarks tætteste allierede, er parat til at bruge militær magt mod os. Skal vi virkelig overlade dansk territorium til en stat, hvis kommende præsident truer os. Skal vi aflevere nøglerne til USA, så de baser kan bruges til at føre amerikansk forsvars- og sikkerhedspolitik, måske endda mod os selv! Den offentlige debat vil jeg glæde mig meget til at høre regeringen og andre partier tage del i, siger Trine Pertou Mach.

– De amerikanske baser vil være en voldsom suverænitetsafgivelse, hvor vi giver USA eksklusiv råderet over tre stykker dansk territorie. Hvad de foretager sig på baserne, kan vi ikke kontrollere. De kan vælge at afhøre fanger andet sted fra på baserne. De kan også opbevare atomvåben eller klyngebomber på baserne. Vi kan ikke kontrollere det, og der er ikke meget, som tyder på, at de ville fortælle det, hvis det var tilfældet. Der er også problemet med det strafferetslige område. Hvad hvis en amerikansk soldat drikker sig fuld og begår en kriminel handling uden for baserne, for eksempel voldtægt? Kan Danmark så retsforfølge ham? Vi ved det ikke. Vi har stillet mange spørgsmål uden at få klare svar.

Enhedslisten vil nu genfremsætte de 48 spørgsmål, det har stillet til baseaftalen uden at få klare svar. Det betyder, at svarene kan indgå i Folketingets debat af lovforslaget om baseaftalen.

Efter de fem oplæg er der igen debat med indlæg både fra det græske kor og nogle af de mange deltagere.

### **Aktiviteter mod baseaftalen**

Det kommer blandt andet frem, at der er planlagt en række initiativer om baseaftalen. Fredsinitiativet inviterer den 21. februar til konference på Christiansborg om USA-baserne. Derudover arbejder Fredsinitiativet også med en manifestation på gaden.

Fredsbevægelsen i Roskilde laver lørdag den 8. februar en aktion på Stændertorvet klokken 10-13 med opbygning af en USA-base.

Der bliver også orienteret om, at 3F København afholder en fredskonference lørdag den 1. februar, og alle bliver kraftigt opfordret til at deltage i høringen om det lovforslag, der skal implementere baseaftalen i dansk lov.

Høringen slutter allerede mandag den 20. januar. Både organisationer og enkeltpersoner kan afgive høringssvar, der skal sendes til [jhb@fmn.dk](mailto:jhb@fmn.dk) med henvisning til sagsnummer 2024/009897.

Fire timers engageret debat slutter med, at alle sammen synger en ny fredssang.